IV

(Tájékoztatások)

AZ EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYEITŐL ÉS SZERVEITŐL SZÁRMAZÓ TÁJÉKOZTATÁSOK

TANÁCS

A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott következtetések (2007. november 15.) a tanárképzés minőségének javításáról [1]

(2007/C 300/07)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA ÉS A TAGÁLLAMOK KORMÁNYAINAK A TANÁCS KERETÉBEN ÜLÉSEZŐ KÉPVISELŐI,

TEKINTETTEL az alábbiakra:

1. A 2000. március 23-24-i lisszaboni Európai Tanács következtetései, amely hangsúlyozta, hogy az emberi erőforrás terén történő befektetés alapvető fontosságú Európának a tudásalapú gazdaságban elfoglalt helye szempontjából, és felszólította a tagállamokat, hogy *„tegyenek intézkedéseket a tanárok mobilitása előtt álló akadályok megszüntetése és jól képzett tanárok alkalmazása érdekében”* [2].

2. Az Oktatási Tanácsnak az Európai Tanács részére készített, az oktatási és képzési rendszerek konkrét jövőbeli célkitűzéseiről szóló 2001. februári jelentése kihangsúlyozta a tanárok szerepének változását, akik miközben továbbra is a tudás átadói *„ma már mentorként is igazgatják a tanulókat egyéni ismeretszerzési útjukon”* [3].

3. Az „Oktatás és képzés 2010” munkaprogram 1.1. célkitűzése, *„A tanárok és oktatók oktatásának és képzésének javítása”* hangsúlyozta, hogy kiemelten fontos, hogy a tanári pálya jól képzett és motivált embereket vonzzon és képes legyen azok megtartására, hogy meghatározzák azokat a készségeket, amelyekre a tanároknak szükségük van ahhoz, hogy meg tudjanak felelni a társadalom változó igényeinek, hogy megteremtsék a tanárok alap- és továbbképzési támogatásának feltételeit, valamint hogy más területen szerzett szakmai tapasztalattal rendelkező személyeket toborozzanak a tanári és oktatói pályára [4].

4. A Tanács 2002. június 27-i állásfoglalása az egész életen át tartó tanulásról, amely felszólította a tagállamokat, hogy javítsák az egész életen át tartó tanulás folyamatában részt vevő tanárok oktatását és képzését annak érdekében, hogy azok megszerezzék a tudásalapú társadalom által megkövetelt készségeket. [5]

5. A Tanács és a Bizottság 2004. február 26-i közös időközi jelentése az oktatással és képzéssel kapcsolatos lisszaboni célkitűzések megvalósítása terén elért eredményekről [6], amely előtérbe helyezte az azon szaktudásra és képesítésekre vonatkozó egységes európai elvek kidolgozását, amelyekre a tanároknak a tudásalapú társadalomban betöltött változó szerepükhöz szükségük van [7].

6. A Tanács és a Bizottság 2006. február 23-i közös időközi jelentése az „Oktatás és képzés 2010” munkaprogram megvalósításáról, amely hangsúlyozta, hogy *„az oktatási és képzési rendszerek hatékonyságának javítása érdekében alapvető fontosságú a tanár- és szakoktatóképzésbe, valamint az oktatási és szakképzési intézmények vezetésének megerősítésébe történő befektetés”* [8].

---

[1] Ezek a következtetések az általános oktatásban és a szakmai alapképzésben dolgozó tanárokra vonatkoznak; a következtetésekben a tanár kifejezés olyan személyt jelöl, aki valamely tagállam jogszabályai és gyakorlata szerint elismert tanári státusszal (vagy azzal egyenértékű jogállással) rendelkezik. A kifejezés nem vonatkozik azon személyekre, akiket nem a formális oktatási és képzési rendszer keretében foglalkoztatnak, mert ők másféle környezetben más természetű feladatokat látnak el.

[2] SN 100/1/00 REV 1.

[3] 5980/01.

[4] HL C 142., 2002.6.14., 1. o.

[5] HL C 163., 2002.7.9., 1. o.

[6] 6905/04.

[7] A 12414/07 ADD 1 dokumentum I. és II. melléklete.

[8] HL C 79., 2006.4.1., 1. o.

7. A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott 2006. november 14-i következtetések az oktatás és a képzés hatékonyságáról és méltányosságáról, amely megállapította, hogy „*a tanárok, az oktatók, az egyéb oktatói személyzet motiváltsága, szakismeretei és kompetenciái, az orientációs és tanulói jóléti szolgáltatások, valamint az iskola vezetőségének minősége kulcsfontosságú tényezők a magas szintű tanulási eredmények megvalósítása szempontjából*", valamint hogy az „*oktatói személyzet erőfeszítéseit folyamatos szakmai fejlődésnek kell támogatnia*".

8. A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott 2006. november 14-i következtetések a szakoktatás és szakképzés (VET) területén való fokozott európai együttműködés jövőbeni prioritásairól, amely hangsúlyozta, hogy magasan képzett, és folyamatos szakmai továbbképzésen részt vevő tanárokra van szükség ([9]).

9. Az Európai Parlament és a tanács 2006. november 15-i 1720/2006/EK határozata az egész életen át tartó tanulás terén egy cselekvési program létrehozásáról, amely – a Comenius program keretében – tartalmazza a tanárképzés minősége javításának és európai dimenziója fokozásának konkrét célkitűzését ([10]).

10. Az Európai Parlament és a Tanács 2006. december 18-i ajánlása az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról ([11]), amely megállapítja azt a minimális tudásszintet, készségeket és magatartási formákat, amelyeket az alapszintű oktatás és képzés végéig minden tanulónak el kell sajátítania a tudásalapú társadalomban való eligazodáshoz, és amelyek – átfogó jellegüknél fogva – a tanárok közötti fokozottabb együttműködést és csapatmunkát, valamint a hagyományos tantárgyi határokat átlépő oktatási szemléletet tesznek szükségessé,

ÜDVÖZLIK a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek címzett, a tanárképzés minőségének javításáról szóló, 2007. augusztus 23-i bizottsági közleményt ([12]), amely megállapítja, hogy az oktatás és a tanárképzés minősége alapvető fontosságú az oktatás során elsajátított tudás szintjének fejlesztése és a lisszaboni célkitűzések elérése szempontjából, és az említettek fenntartását és javítását célzó javaslatokat fogalmaz meg.

ÚJÓLAG MEGERŐSÍTIK, hogy bár az oktatási és képzési rendszerek létrehozása és tartalmuk kialakítása, valamint az „Oktatás és képzés 2010" munkaprogram 1.1. célkitűzésének megvalósítása az egyes tagállamok feladata, valamint miközben számos tagállam iskolái jelentős mértékű autonómiával rendelkeznek, az európai szintű együttműködés hasznosnak bizonyulhat a közös problémák megoldásában, különös tekintettel a nyitott koordináció módszerére, amelynek része a közös elvek és célok megfogalmazása, valamint az együttes kezdeményezések, mint például az egymástól való tanulási tevékenységek, a tapasztalat és a bevált gyakorlat cseréje és a kölcsönös ellenőrzés.

ÚGY ÍTÉLIK MEG, hogy:

1. A színvonalas tanítás a színvonalas oktatás és képzés előfeltétele, amelyek viszont erőteljes meghatározói Európa hosszú távú versenyképességének, munkahely-teremtési és növekedési kapacitásának, a lisszaboni célokkal összhangban, valamint egyéb vonatkozó szakpolitikai területekkel, például a gazdaságpolitikával, a szociális politikával és a kutatással összhangban.

2. Ugyanilyen fontos, hogy a tanítás egy rendkívül jelentős társadalmi szolgáltatás: a tanárok alapvető szerepet játszanak abban, hogy az egyének felismerjék és fejlesszék tehetségüket, valamint kibontakoztassák egyéni képességeiket, továbbá alapvető szerepet játszanak azon sokrétű tudás és kulcskompetenciák elsajátításának elősegítésében, amelyekre az egyénnek állampolgárként, valamint a személyes, társadalmi és szakmai életének egésze során szüksége lesz.

3. A méltányosabb oktatási rendszerek kialakítása és a mindenkit megillető esélyegyenlőség megteremtése szempontjából alapvető fontosságú, hogy a tanárok kezelni tudják az osztályokban a fokozódó mértékű szociális és kulturális különbségekből eredő problémákat.

4. A tanárok oktatása és képzése alapvető eleme az európai oktatási és képzési rendszerek modernizációjának, és a hatékony tanárképzési rendszerek megléte elősegíti az oktatás során elsajátított tudás általános szintjének jövőbeli emelkedését, valamint az „Oktatás és képzés 2010" munkaprogram közös célkitűzéseinek gyorsabb megvalósítását.

5. A tagállamoknak a fenti megfontolások fényében kiemelt prioritásként kell kezelniük és biztosítaniuk a színvonalas tanárképzés fenntartását és a színvonal további javítását a tanárok teljes pályafutása alatt.

MEGÁLLAPÍTJÁK, hogy:

1. A társadalomban tapasztalható számos szociális, kulturális, gazdasági és technológiai változás új igényeket támaszt a tanári pályával szemben, és sürgetőbbé teszi a tanítás fokozottabban képességközpontú szemléletének kialakítását és a tanulási eredmények előtérbe helyezését.

Az élethez szükséges kulcskompetenciák elsajátítása során egyre fokozódó elvárás a tanulókkal szemben, hogy egyre önállóbbá váljanak a tanulás terén, és vállaljanak felelősséget saját tanulmányaikért.

([9]) HL C 298., 2006.12.8., 8. o.
([10]) HL L 327., 2006.11.24. 45. o.
([11]) HL L 394., 2006.12.30. 5. o.
([12]) 12414/07 + ADD 1 + ADD 2.

Továbbá az egyes osztályok tanulói egyre változatosabb háttérrel és a képességek nagyon széles skálájával rendelkezhetnek.

Annak érdekében, hogy a tanárok az alkalmazott tanítási módszereket a tanulók változó igényeihez tudják igazítani, meglévő készségeik rendszeres naprakésszé tételére és/vagy új készségek kialakítására van szükség.

2. A tanárokkal szemben támasztott új követelmények nemcsak az új tanulási környezetek és tanítási szemléletek kialakításának, hanem egy magas szintű szakmai tudásnak a szükségességét is előidézik.

Ahogy az iskolák egyre önállóbb és nyitottabb tanulási környezetté válnak, a tanároknak a tanulási folyamat tartalmáért, megszervezéséért és felügyeletéért, valamint saját, egész pályafutásukon át tartó szakmai fejlődésükért vállalt felelőssége is nagyobb lesz.

3. Ez a tény viszont – mind a tanár szakos hallgatók, mind a már gyakorló tanárok programjainak kidolgozásakor és megvalósításakor – a tanárképző intézményeket, azok oktatóit és az iskolákat újabb kihívások elé állítja. Annak érdekében, hogy a tanárképző rendszerek képesek legyenek szembenézni e kihívásokkal, a tanárképzés különböző ágai – az alapképzéstől kezdve a további kezdeti támogatáson („gyakorlatszerzésen" ([13])) keresztül a szakmai továbbképzésig – közötti jobb koordinációra van szükség.

Ezenkívül jobb ösztönzőkre van szükség ahhoz, hogy a tanárok teljes szakmai pályafutásuk alatt folyamatosan naprakésszé tegyék készségeiket, és közben erőfeszítéseket kell tenni annak biztosítása érdekében is, hogy a továbbképzések mind minőségileg, mind mennyiségileg megfeleljenek a tanítás által támasztott igényeknek.

4. Több tagállamban nemcsak új embereknek a tanári pályára való vonzására van szükség – beleértve a megfelelő képzettséggel és más hivatások területén tapasztalatokkal rendelkezőket, hanem arra is, hogy meggyőzzék a tapasztalt tanárokat a pályán maradásról a korai nyugdíjba vonulás vagy más foglalkozás választása helyett.

A tanárképzés minőségének javítása egy eszköz lehet a tanári pálya vonzóságának javításában.

([13]) Gyakorlatszerzés alatt azt a néhány tagállamban alkalmazott folyamatot értjük, amely során a friss diplomás tanárok alkalmazásuk első évei alatt (mentorálás, képzés és tanácsadás formájában) az iskolai és szakmai beilleszkedésükhöz szükséges kiegészítő támogatásban részesülnek; ezen időszak tehát hídként szolgál a tanári alapképzés és a tényleges tanári gyakorlat között.

Felelőségi körük keretén belül MEGÁLLAPODNAK abban, hogy:

1. Törekszenek arra, hogy a tanárok:

– felsőoktatási intézményben szerzett ([14]) olyan képesítéssel rendelkezzenek, amely megfelelő egyensúlyt teremt a kutatásalapú tanulmányok és a tanítási gyakorlat között,

– tantárgyaik területén szaktudással, valamint megfelelő pedagógiai készségekkel rendelkezzenek,

– pályájuk kezdetén hatékony kezdeti támogatási programokon vehessenek részt,

– egész pályafutásuk alatt megfelelő mentori támogatásban részesüljenek,

– egész pályafutásuk alatt ösztönzésben és támogatásban részesüljenek, hogy tanulási igényeiket felmérjék, és – formális, informális és nem formális tanulás révén – új tudásra, készségekre és kompetenciákra tegyenek szert, beleértve a csereprogramokat és külföldi kihelyezéseket is.

2. Törekszenek arra, hogy a vezetői feladatokat ellátó tanárok – tanítási készségeik és tapasztalatuk megléte mellett – magas színvonalú iskolairányítási és vezetői képzésben vehessenek részt.

3. Törekszenek annak biztosítására, hogy a tanárok alapképzése, tanítási gyakorlata és szakmai továbbképzése összehangolt és koherens legyen, ezekhez megfelelő források álljanak rendelkezésre, és vonatkozásukban minőségbiztosítást alkalmazzanak.

4. Olyan intézkedések elfogadását mérlegelik, amelyek célja a tanárként történő foglalkoztatáshoz megkövetelt képesítés szintjének és a tanítási gyakorlat hosszának növelése.

5. Ösztönzik az iskolákat – amelyeknek tanulóközösséggé kell alakulniuk – és a tanárképző intézményeket szorosabb kapcsolatok és partnerségek kialakítására, egyidejűleg biztosítják, hogy ez utóbbi intézmények egységes, színvonalas, megfelelő, és az iskolák, tanárok és az egész társadalom változó igényeit valóságosan kielégítő tanárképzési programokat nyújtsanak.

([14]) Illetve az alapszintű szakképzésben dolgozó tanárok esetében magas szakmai és megfelelő pedagógiai képzettséggel

6. A tanári alapképzés és a folyamatos szakmai továbbképzés révén elősegítik olyan képességek megszerzését, amelyek alkalmassá teszik a tanárokat:

   – átfogó kompetenciák fejlesztésére, ideértve a kulcskompetenciákról szóló ajánlásban ([15]) foglaltakat,

   – olyan biztonságos és vonzó iskolai környezet kialakítására, amely a kölcsönös tiszteleten és együttműködésen alapul,

   – hatékony tanításra vegyes összetételű osztályokban, amelyekben különböző társadalmi és kulturális háttérrel, valamint a képességek és igények széles skálájával rendelkező tanulók vannak, ideértve a különleges nevelési igényű tanulókat is,

   – arra, hogy szorosan együttműködjenek a munkatársakkal, szülőkkel és a tágabb közösséggel,

   – arra, hogy részt vállaljanak annak az iskolának vagy képzőközpontnak a fejlesztésében, amelynek alkalmazásában állnak,

   – arra, hogy új ismereteket szerezzenek, és elsajátítsák az innovatív magatartást a reflektív gyakorlatban és a kutatásban való részvételen keresztül,

   – arra, hogy használják az információs és kommunikációs technológiákat különböző feladataik végrehajtása, valamint saját folyamatos szakmai fejlődésük során,

   – arra, hogy önálló tanulóvá váljanak a pályafutásuk egészét végigkísérő szakmai fejlődés során.

7. Megfelelő támogatást nyújtanak a tanárképző intézmények és azok oktatói részére annak érdekében, hogy azok innovatív válaszokat dolgozhassanak ki a tanárképzésben felmerülő új igényekre.

8. Támogatják a tanárok és a tanár szakos hallgatók és a tanárképző intézmények oktatói mobilitási programjait, amelyek jelentős hatást gyakorolnak azok szakmai fejlődésére, valamint elősegítik a kulturális különbségek jobb megértését és tudatosítják az oktatás európai dimenziójának jelentőségét.

9. Minden szükséges lépést megtesznek a tanári hivatás vonzóbbá tétele érdekében.

FELKÉRI A TAGÁLLAMOKAT, HOGY A BIZOTTSÁG TÁMOGATÁSÁVAL:

1. Az érdekeltekkel egyeztetve, és az „Oktatás és képzés 2010” munkaprogram és annak folytatása átfogó politikai célkitűzéseként közösen javítsák az európai együttműködést a nyitott koordináció módszerének keretein belül az e következtetésekben ismertetett, tanárképzéssel kapcsolatos szakpolitikai prioritások végrehajtásának elősegítése érdekében.

2. Valamennyi rendelkezésre álló eszköz felhasználásával – mint például a nyitott koordináció módszere, az egész életen át tartó tanulás programja, a kutatási és technológiafejlesztési tevékenységekre vonatkozó hetedik keretprogram, és az Európai Szociális Alap egységes megközelítés alapján mozdítsák elő a tanárképzési szakpolitikákra vonatkozó, tényeken alapuló ismeretek terjesztését, az egymástól tanulási további kezdeményezéseket, az innovatív tanárképző projekteket, valamint a tanárok, a tanárképző intézmények oktatói és a tanár szakos hallgatók mobilitását.

([15]) Lásd a 11. lábjegyzetet.